

De kluzenaars van de Schaesberg (7)

Na 6 afleveringen volgt hier het slot van de serie over het kluzenaars-wezen en de kluzenaars op de Schasesberg. In dit artikel worden de laatste 4 bewoners van de kluis beschreven, te weten Nicolaas Vitalis Laurent, Clemens Salingré, Auguste Tevesen en Broeder Lutgerus.

NICOLAAS, VITALIS LAURENT overleed op 8 september 1892. Volgens een aantekening van het maanblad "De Volksmissionaris" (1889, blz. 286) werd de kluis in juli 1889 weer bewoond. Men vermeldt aldus:

"De kluis op de Schaelsberg bij Valkenburg, is in de Paasweek weer bewoond geworden (1889). De begevers dezer fundatie Jhr. de Villers-Masbourg te Kasteel Schâloen en de Wel. Eerw. Heer pastoor Voncken te Schin op Geul hebben tot kluzenaar benoemd: Nicolaas Laurent, oud 57 jaren, geboren op 22 april 1822 te Villers-sous-Voutances (Fr.)."

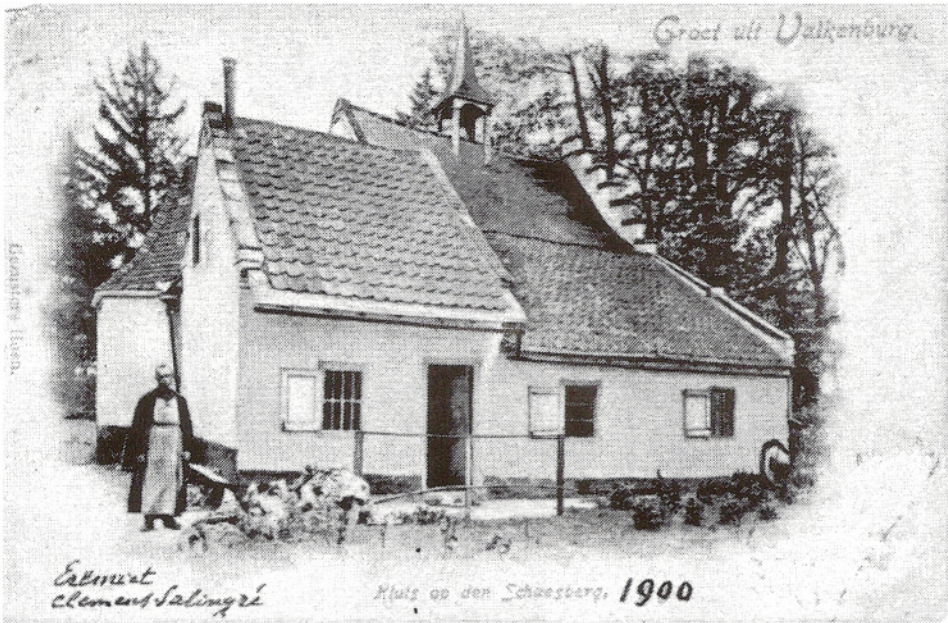
Hij woonde reeds 17 jaren te Margraten. Ook daar leidde hij tot dusver een afgezonderd leven. Deze kluzenaar was gehuwd geweest en onderwijzer in Frankrijk. Hij zou van adel en zelfs graaf geweest zijn. Zijn portret is nu nog aanwezig in de kluis.

Bij schrijven van 18 mei 1889, van Mgr. Boermans, bisschop van Roermond, gaf deze verlof dat Laurent "voorlopig" de kluis kon bezetten, onder voorwaarden. (Journ. Bissch. Arch. 1892).

Volgens het sterfregister van de kerk van Oud-Valkenburg stierf hij op kasteel Schaloen op het feest van O.L. Vrouw Geboorte (8 september 1892). Hij was namelijk reeds enige maanden ziek en daarom had men hem ter verpleging van de eenzame kluis naar het kasteel overgebracht. Zijn overlijden staat aldaar opgetekend in het sterfregister, waaruit ook blijkt dat deze kluzenaar werd begraven op het kerkhof van Oud-Valkenburg en niet bij de kluis of op het kerkhof van Schin op Geul, omdat het kasteel ressorteerde onder Oud-Valkenburg.

De legende, dat deze kluzenaar werd gevonden gedurende de strenge winter van 1892 "dood gevroren in de ijsskoude kluis" is hierdoor ook uit de wereld! Acht dagen vóór zijn overlijden voorspelde hij de dag van zijn sterven. coemiterio".

CLEMENS SALINGRÉ volgde hem donderdag 1 december 1892 op, maar vertrok op 26 april 1905. Hij werd geboren op 10 mei 1857 te Merrhede, Kreis Bochum (D.) en was dus een Duitser. Hij noemde zich broeder Antonius en was van beroep boekbinder en behanger. Hij heeft de kluis en vooral de kapel verfraaid. Het hoofdaltaar, banken, de kruisweg in de kapel zijn door hem bezorgd. Zijn zwakke gezondheid dwong hem naar zijn geboorteplaats terug te gaan.

Aldus wordt van hem verteld, maar de waarheid blijkt anders. Hij deed zich op zijn tochten als zeer vroom voor en wist de mensen te imponeren, vooral omdat hij de kapel goed onderhield. Maar ondertussen gingen veel kostbaarheden en antiquiteiten door verkoop verloren, zoals o.a. een antiek kruisbeeld en kruisweg. Op 26 september 1905 vluchtte hij in stilte naar Aken, met de opbrengst van zijn bedeltochten en oplichterijen. Men vond in de kluis een andere Duitser, BADEN, die de aftocht moest dekken.

Ook bij Salingré zou ingebroken zijn, waarbij al het geld werd meegenomen. Alleen zijn spaarbankboekje werd op de Goudsberg teruggevonden, recht op staande in het veld. Men zegt, dat nog een flinke som van bij de duizend gulden bijeen georganiseerd was??

AUGUSTE TEVESEN was de opvolger van kluisenaar Salingré. Een Duitser op 27 augustus 1864 geboren te Breyel (D.) . Hij was als convers-broeder uit het klooster van de Priesters van het H. Hart te Sittard en had daarvoor enige jaren vertoefd in een klooster van dezelfde congregatie te Brussel.

Hij kwam naar de Schaesberg op 02 december 1906, nadat de kluis ruim een jaar had leeggestaan. Het was nu juist niet in het aangenaamste seizoen om zijn eenzaam leven hier te beginnen en de schimmel zal er wel op de muren gestaan hebben.

Uit het wisselend heen en weer trekken van deze kluisenaar blijkt ook wel zijn onevenwichtig en vreemd karakter. Hij bleek niet van het goede hout gesneden, zoals het een ware eremiet betaamd. Hij kreeg moeilijkheden met het Bisdom, omdat hij o.a. geen eremietkleed droeg en aldus een aloude traditie onnodig verbrak.

Hij wordt een pseudo-eremiet genoemd (Juli 1913).

...kluisenaar Auguste Tevesen...

Hij keerde op 2 november 1907 terug naar zijn klooster te Sittard, maar enige jaren later nl. op 22 maart 1911 keert hij weer terug naar de oude kluis, waar een hartziekte hem dwong om op 06 december 1928 de eremitage voorgoed te verlaten en naar zijn klooster terug te keren, oud, versleten en blind.

Het einde van de kluisenaars-serie is niet zo mooi en verheffend als het begin. In deze eeuw en deze omgeving zal het ook erg moeilijk zijn, het oude, vrome kluisenaarsleven voort te zetten. Maar de enige donkere plekken in dit zware en moeilijke bestaan mogen onze eerlijke hoogachting en bewondering niet verzwakken voor de waarlijk heldhaftige lieden van dit eremietengeslacht, dat de Kerk tot eer en de mensen tot voorbeeld was.

BROEDER LUTGERUS wordt nog als laatste genoemd, maar deze vertrok eveneens weldra in 1930. Trouwens de kluis was in het moderne toerisme geen eenzaamheid, maar een attractie geworden, waarin iedere kluisenaar verlaagd werd, ook tegen zijn zin, tot een salon-kluisenaar, die als portier van een "eremitage uit vroegere eeuwen" fungeerde en bovendien gids en entrébeurder was.

Op die wijze kregen geloofsgenoten en andersdenkenden een vreemde dunk van het vrome kluizenaarsleven en oordeelde de geestelijkheid met recht: "beter geen dan een halve, of verworden kluizenaar"!

*Broeder Lutgerus,
de laatste kluizenaar.
Hij verliet in 1930
de kluis op de
Schaesberg.*

DE KLOES

Wie sjoan liegk op de Sjaarsberg de Kloes, oud en vertroewd,
in raam va beukeblaare en rierank inboewd.
Daoneve e kepelke, gemaak va mergelsjtein,
e teureke va leije; 't liegk dao zoa sjtil bie ein.
De Kruusweg liegk terzieje in krans va wintergreun,
in 't miedde, um Calvarie sjtoont broom'lesjtruuk mèt deun.
Um alles hingk de sjeemer va lang vervlogen tied,
um Kloes en Kèrk en Sjaasberg en zienen eremiet.

Uit: "Noe wol iech dat iech sjild're koes".
Gedichten in Valkenburgs dialekt door:
A. Ubaghs - Cobbenhaegen.
Uitgeverij "Het Land van Valkenburg" - 1972

Tekst: Gerard J.M. van Hoof
Oudenbosch, november 1986.

Literatuur: zie literatuurlijst bij artikel "Het kluizenaarswezen in het
algemeen (2), periodiek mei 1994, 5e uitgave